

Martti Kainulainen / Lehtikuva

Mitä kuvien oikeuksista tulee tietää?

Opas kuvien julkaisuun

 STT

VIESTINTÄPALVELUT

Johdanto

Onko kuviasi joskus julkaistu tai oletko etsinyt muiden kuvaamia otoksia organisaatiosi julkaisuun? Tai ehkä olet kadulla kävellessäsi osunut valokuvaajan kameran tähtäimeen ja jäänyt miettimään, minkälaiseen käyttöön kuvat menevät.

Kuvilta ei voi nykyään välttyä. Niitä julkaisevat niin ammattilaiset kuin amatööritkin lukuisissa eri kanavissa. Tekijänoikeudet, luvat ja muut kuviin liittyvät ehdot hämmäntävät monia, ja näissä kysymyksissä käännytään usein Lehtikuvan asiakaspalvelun puoleen.

Kokosimme usein kysytyjen kysymysten pohjalta mahdollisimman tiiviin ja helpotajuisen tietopaketin kuvien hankintaan, julkaisemiseen ja kuvaamiseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Päivitimme opasta alkuvuodesta 2024 täydentämällä kaupalliseen käyttöön liittyvää osiota.

Olet sitten valokuvan käyttäjä, valokuvaaja tai kuvattu, tästä oppaasta löydät vastauksen moneen kuvien käyttöä koskevaan kysymykseen. Halutessasi voit vielä syventää osaamistasi oppaan lopussa olevien linkkien kautta.

Opas on laadittu yhteistyössä Kopioston toimitusjohtajan Valtteri Niirasen ja Medialii-ton toimialajohtaja Mikko Hoikan kanssa.

Mielenkiintoisia lukuhetkiä toivottaen,

Johanna Oksanen

Päällikkö, kuvahallinta ja kumppanuudet Lehtikuva, STT

Tekijänoikeus

Mikä on tekijänoikeus?

Kirjallisen tai taiteellisen teoksen luonut henkilö saa luomalleen teokselle tekijänoikeuden suojan. Teos voi olla muun muassa kirjallinen tai suullinen esitys, esittävän taiteen teos, valokuva tai vaikkapa taidekäsityön tuote. Teoskynnyksen kriteerinä on esimerkiksi valokuvien kohdalla, että valokuva ilmentää valokuvaajansa omaperäisiä valintoja ja on itsenäinen työn tulos. Kriteerinä tästä on usein pidetty, että toisen henkilön työn tuloksena ei syntyisi samaa lopputulosta.

Käytännössä tekijänoikeudella varmistetaan, että teoksen luojalla on yksin oikeus määrätä tuotoksestaan: tehdä siitä uusia kappaleita, muunnella alkuperäistä teosta, myydä teos tai kopioita siitä tai järjestää omista teoksista näyttely.

Mikäli valokuva ei ole tekijänoikeuden suojaama teos, vaan niin sanottu tavallinen valokuva, siihen kohdistuu valokuvaajan oikeus, eli yksi tekijänoikeuden lähioikeuksista.

Miten pitkään tekijänoikeus suojaa kuvaa?

Teoskynnyksen ylittävien kuvien suoja-aika on voimassa 70 vuotta tekijän kuolinvuoden päättymisestä. Tavallisten valokuvien suoja-aika päättyy, kun on kulunut 50 vuotta kuvanottovuoden päättymisestä.

Mistä valokuvien suoja-aika alkaa?

Valokuvien suoja-aika alkaa kuvaushetkellä, eli silloin kun kuvaaja painaa laukaisinta ja kuva tallentuu kameran muistiin tai filmille.

Kalle Kultala / Lehtikuva

Voiko uutiskuva olla teos?

Lyhyesti sanottuna voi. Tekijänoikeusneuvosto linjasi vuonna 2013, että Lehtikuvan Kalle Kultalan vuonna 1961 Havaijilla kuvaama ns. "Noottikriisikuva" presidentti Urho Kekkosesta ylittää teoskynnyksen. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että valokuva "ilmentää dramaattista tunnelmaa, jonka kuvaaja on rakentanut luovilla valinnoilla esimerkiksi valojen käytössä, ajoituksessa, syväterävyydessä sekä kuvan sommittelussa ja rajaamisessa". (Tekijänoikeusneuvoston lausunto TN 2013:3) Ainutlaatuinen uutiskuva voi siis ylittää teoskynnyksen.

Mitkä ovat kuvan moraaliset oikeudet?

Kuvaa julkaistaessa tekijä ilmoitetaan hyvän tavan mukaisesti. Hyvä tapa määritellään julkaisuyhteyden mukaan. Tätä kutsutaan isyysoikeudeksi.

Teosta ei saa muuttaa niin, että sen kirjallinen tai taiteellinen arvo muuttuu, omalaa-tuisuus kärsii tai julkaistaan tekijää loukkaavalla tavalla. Tätä kutsutaan respektioikeudeksi. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa, että muut kuin tekijänoikeuden haltija tarvitsevat luvan kuvan manipulointiin, esimerkiksi elementtien lisäämiseen tai poistamiseen kuvasta. Kuvan normaali rajaaminen julkaisukanavaan sopivaksi on kuitenkin sallittua.

Moraalisista oikeuksista tekijä voi luopua vain rajoitetusti.

Mikä on valokuvaajan lähioikeus?

Lähioikeudet muistuttavat tekijänoikeuksia. Niillä suojataan niitä luovan työn tuotoksia, joita tekijänoikeus ei suoraan suoja. Lähioikeudenhaltijalla on yksinoikeus määrätä valokuvastaan ja myöntää lupia, esimerkiksi niiden kopiointiin ja käyttöön. Lähioikeussuoja ei edellytä itsenäisyys- tai omaperäisyysvaatimusta, kuten teoksissa.

Mitä ovat kuvien taloudelliset oikeudet?

Taloudelliset oikeudet mahdollistavat tekijänoikeuden haltijalle valmistaa teoksesta kappaleita, myydä niitä, muunnella teosta haluamallaan tavalla tai julkaista se kokonaan tai osan siitä valitsemassaan kanavassa.

Taloudelliset oikeudet on mahdollista myydä tai luovuttaa sopimuksilla.

Kuvaajien ja kuvattavien oikeudet

Maailman visuaalistuessa kuvia tuotetaan ja käytetään jatkuvasti. Työmatkalla junaan astuessasi olet saattanut olla kuvauksen kohteena ja kuva on päätynyt seuraavan päivän lehteen kuvittamaan lähiliikennettä käsittelevää uutista. Et ehkä mielestäsi ollut tarpeeksi edustavan näköisenä ja haluaisit kuvan poistettavan. Missä kuvaaminen on sallittua, millä ehdoilla ja missä määrin pystyt vaikuttamaan sinusta julkaistuihin kuviin?

Missä kuvaajat saavat kuvata?

Kuvaaminen on mahdollista kaikissa julkisissa tiloissa ilman erillistä kuvauslupaa.

Mitkä ovat julkisia tiloja?

Julkisiksi tiloiksi laki määrittelee avoimet tilat. Näitä ovat muun muassa tavaratalot, ostoskeskusten käytävätilat, urheiluhallit, rautatieasemat ja yleisölle avoimet tapahtumat.

Mitkä tilat edellyttävät luvan ihmisten kuvaamiseen?

Yksityiseksi määriteltävissä tiloissa, kuten kotirauhan piiriin kuuluvissa ympäristöissä (asunto, sen välittömässä läheisyydessä oleva piha tai sovituskopit esimerkiksi), kuvattavilta tarvitaan suostumus kuvaamiseen.

Julkisrauhan piiriin kuuluvia tiloja ovat esimerkiksi virastot, toimistot ja koulut. Jos yleisöllä on tiloihin vapaa pääsy, on kuvaaminen sallittua, kunhan kuvaaja ei aiheuta häiriötä tai loukkaa kuvattujen kunniaa. Yleisöltä suljetussa tilassa ja yksityistilaisuuksissa kuvaamiseen tarvitaan kuvauslupa – myös kuvattavilta henkilöiltä.

Mikko Stig / Lehtikuva

Kotirauhan tai julkisrauhan piirissä olevassa tilassa luvatta kuvaaminen on laissa määriteltä salakatseluksi, jos henkilö on tunnistettavissa kuvista.

Lasten kohdalla lupa kuvan julkaisuun on yleensä hyvä pyytää vanhemmilta, jos lapsi on kuvissa pääkohteena ja tunnistettavasti. On kuitenkin syytä muistaa, että lapsen vanhempien lupa tarvitaan vain tilanteissa, joissa kuvatun aikuisenkin lupa tarvittaisiin. Muilta erityisryhmien edustajilta on kuvausluvan tarve ja hankinta mietittävä tapauskohtaisesti.

Voiko ketä tahansa kuvata julkisella paikalla?

Kyllä, ketä tahansa voi kuvata julkisella paikalla tai kuvausluvalla julkisrauhan piiriin kuuluvassa tilassa, kunhan kuvaaja tai muu taho ei kuvia julkaisemalla syyllisty kunnianloukkaukseen eikä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen.

Valokuvatessa oikeus kuvaan syntyy kuvan ottajalle. Kuva on siis tekijänoikeuden haltijan omaisuutta. Kuvassa olevalla henkilöllä ei siis ole oikeuksia kuvaan.

Onni Ojala / Lehtikuva

Voiko julkisella paikalla kuvattua kuvaa julkaista mediassa?

Julkisella paikalla kuvatun kuvan voi julkaista toimituksellisessa käytössä ilman kuvattavien suostumusta. Kuvan julkaisu kuitenkin edellyttää, että henkilöä ei esitetä hänen kunniaan loukkaavalla tavalla. Sama on syytä huomioida myös kuvatekstissä.

Kuvaa, josta henkilöä ei tunnista, voi käyttää kuvittamaan myös hieman hankalampia toimituksellisia aiheita. Tunnistettavuuden rajana on pidetty sitä, että henkilölle tuntemattomat ihmiset eivät tunnista häntä kuvasta. Kuvatoimistoissa kuvataankin usein eri aiheita kuvittavia ajattomia kuvituskuvia, joissa henkilöä ei tunnista.

Julkisuuden henkilöitä laki ei suojaa yksityisyyden osalta yhtä vahvasti.

Missä tapauksissa on mahdollista kieltää julkisella paikalla kuvatun kuvansa julkaisemisen?

Mikäli julkisella paikalla kuvatun kuvan julkaiseminen voisi esimerkiksi julkaisukontekstin kautta loukata kuvassa olevan henkilön kunniaan, julkaisu on mahdollista vain tämän luvalla.

Kaupallisiin tarkoituksiin, kuten mainoksiin, yksityishenkilöiden kuvia ei saa käyttää, ellei henkilöltä ole saatu käyttöön lupaa. Kuvatoimistoissa on erikseen niin sanottuja mallivapaita kuvia, joissa mallit ovat antaneet suostumuksensa kuvansa kaupalliseen käyttöön ja ovat saaneet korvauksen siitä.

Voiko kenen tahansa kuvaa myydä, esimerkiksi kuvatoimiston kautta?

Julkisella paikalla ja lakipykälien mukaan kuvattuja kuvia voi vapaasti myydä. Kuvien julkaisija vastaa tarvittavien lupien hankkimisesta ja kuvien lainmukaisesta käytöstä. Julkaisijat myös tekevät itse päätökset kuvavalinnoistaan ja kuvateksteistään. Tämä on yleensä mainittu kuvatoimistojen toimitusehdoissa.

Tutustu Lehtikuvan Kuvakauppaan – laaja valikoima kuvitus-kuvia moneen käyttötarkoitukseen

Entäs kaupallinen käyttö ja organisaation itse ottamat kuvat?

Tässä oppaassa on toistaiseksi käsitelty kuvia lähinnä toimituksellisesta eli median näkökulmasta. Kaupallinen käyttö eroaa tästä huomattavasti.

Jos henkilö on tunnistettavissa kuvasta, kyseessä on henkilötieto ja henkilötietoja käsitellään tietosuojalain mukaisesti. Tietosuojalaki antaa toimitukselliselle tai journalistiselle käytölle paljon vapauksia. Myös akateeminen, taiteellinen ja kirjallinen ilmaisu pääsevät hieman helpommalla henkilötietojen käsittelystä.

Muiden tahojen täytyy käsitellä tunnistettavia valokuvia samalla tavalla kuin muita henkilötietoja. Eli jos organisaatio kuvaa esimerkiksi omia työntekijöitään verkkosivujaan varten, sillä pitäisi olla näiltä lupa henkilötietojen käsittelyyn.

Hallitse kuvien henkilötietoja näppärästi STT Kuvapankin avulla

Julkaisijan tarkistuslista

Ennen kuin julkaiset kuvia, tarkista nämä:

- ✓ **OIKEUDET:** Kenellä on tekijän- ja kaupalliset oikeudet kuviin?
- ✓ **LISENSSI:** Minkälainen lisenssi julkaisemiseen tarvitaan?
- ✓ **KUVAUSPAIKKA:** Julkinen, julkisrauhan tai kotirauhan piirissä?
- ✓ **KUVATUT:** Mallivapaa kuva vai uutiskuva?
- ✓ **LUVAT:** Tarvitaanko esimerkiksi kuvassa olevilta henkilöiltä lupia kuvan julkaisemiseen?
- ✓ **TUNNISTETTAVUUS:** Kuinka tunnistettavasti yksityishenkilö on kuvissa?
- ✓ **JULKAISUYHTEYS:** Missä asiayhteydessä kuva julkaistaan?

Ota meihin yhteyttä

Jos haluat hallita suuria kuvamassoja helposti ja luotettavasti, suosittelemme STT Kuvapankkia. Sen avulla pidät huolen myös GDPR:n mukaisesti kuvien käyttösuostumuksista.

[Lue lisää STT Kuvapankista täältä](#)

Autamme myös mielellämme kuvituskuviin liittyvissä asioissa.
Ota yhteyttä kuvamyyntiimme:

kuvamyynti@lehtikuva.fi, 09-6958 1220

Haluatko vielä syventää osaamistasi?

Näitä lähteitä käytimme ja voit näppärästi syventää osaamistasi niiden avulla:

Lainsäädäntö ja viranomaisten lausunnot

[Tietosuojalaki](#)
[Tekijänoikeuslaki](#)
[Kauppalaki](#)
[Tekijänoikeusneuvoston lausunto TN 2013:3](#)
[Tietosuojavaltuutetun päätös](#)

Tekijänoikeudet, kuvaoikeudet

[Kuvasto, Kuvaoikeuksien ABC](#)
[Kuvien käyttö, Kopiraittila.fi](#)
[Mitä ovat lähioikeudet, Tekijänoikeus.fi](#)
[Tekijänoikeus.fi, Kopiraittila](#)

Blogikirjoituksemme visuaalisesta viestinnästä

[Testaa tietosi kuvaamisen lakipulmissa](#)
[Miten välttää eettisesti arvokkuusvaivat? – Testaa tietosi eettisesti kestävästä kuvankäytöstä](#)
[Testaa tietosi kuvien tekijänoikeuksista somessa](#)
[Matka kuvien ytimeen: semiotiikka ja kuvallisen merkityksen rakentuminen](#)